

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 27 (1542) 8 ЛІПЕНЯ 2021 г.

3 ліпеня - дзяржаўнае свята і малітвы за Беларусь

3 ліпеня Беларусь афіцыйна адзначала Дзень Незалежнасці. Што праўда, розныя пласты насельніцтва прызнаюць за Дзень Незалежнасці аж пяць розных датай,

што для многіх дзіёна, а то і непрымальна, а на самай справе хутчэй сведчыць пра ўсебеларускае імкненне да гэтай, выншанай у мірах паклення, Незалежнасці.

Сёлета свята было "мірным", калі парад, то парад сельгасгхнікі, калі ўзнагароды, то за мірныя працу і службу, калі песні, то на ўсе густы.

3 ліпеня слова "Незалежнасць" прагучала многія тысячы, а, можа, і мільёны разоў. Ну і добра, няхай пранікае ў душу кожнага, няхай будзіць самыя лепшыя пачуцці, няхай прымушае задумашца, што гэта такое, як яна нам дасталася, як яе трэба шанаваць і берагчы. Сёння воля народа - захаваць і зберагчы Незалежнасць.

Дапаможы нам Бог.

3 ліпеня ў Будславе ўрачыстай імшой, цэлебрацыю якой узначаліў Апостальскі нунцый у Беларусі арцыбіскуп Антэ Ёзіч, завяршыўся традыцыйны фест Маці Божай Будслаўскай.

Прадстаўнік Папы Францішка ў Беларусі звярнуў увагу на тое, што "у гэты дзень мы ўзгадваем важную падзею, дзякуючы якой гэтая краіна была вызвалена з-пад акупацыі, ад умяшальніцтва зовнешніх сілаў, распачаўшы адбudoўваць тое, што было разбурана, з надзеяй на лепшае жыццё ў будучыні. Тому кожны з нас адчувае абавязак узносіць гарачыя малітвы да Бога за ўсіх ахвяраў Другой сусветнай вайны: як вядомых, так і невядомых; як блізкіх нам, так і чужых".

- Сёння асаблівым чынам я малюся за мір і згоду ў гэтай краіне, каб з Божай дапамогай і праз заступніцтва Маці Божай Будслаўскай удалося пераадолець, як кажа Папа Францішак, "культуру падзелу і ўсталяваць у краіне сапраўдную культуру братэрства і салідарнасці". У цяперашні момант жыхары гэтай краіны маюць патрэбу прымірыцца паміж сабою, зноў сустэрэцца адно з адным як браты, пераадолець нязгоду, якая іх падзяляе.

Неабходна ўмацаваць культуру міру, якую гэтая краіна ў вялікай ступені набыла на працягу стагоддзяў, і паказаць усяму свету, як абараніць этычныя і маральныя каштоўнасці, як абараніць уласныя сем'і, заснаваныя на гэтих каштоўнасцях, якія запэўняюць ім будучыні", - сцвердзіў Апостальскі нунцый Антэ Ёзіч.

catholic.by.

Дараагія сябры "Нашага слова"!

Павольнымі тэмпамі, але падпіска працягвае расці. У некаторых раёнах прайшло традыцыйнае сезоннае падзенне, але Баранавічы, Барысаў, Бабруйск, Гомель, Наваполацк, Гацэвічы паказалі значны рост. Па тэхнічных прычынах яшчэ на пэўную колькасць асобнікаў па Лідзе, Нясвіжы, Капылі падпіска аформлена са жніўня.

Красавік Ліпень

Берасцейская вобласць:

Баранавічы р.в.	17	32
Бяроза р.в.	8	8
Белазёрск р.в.	-	-
Бярэзске гор.	6	6
Ганцавічы р.в.	1	1
Драгічын р.в.	-	-
Жабінка р.в.	-	-
Іванава р.в.	-	-
Івацэвічы р.в.	-	9
Камянец р.в.	1	1
Кобрын гор.	1	1
Лунінец гор.	1	1
Ляхавічы р.в.	-	-
Маларыта р.в.	-	1
Пінск гор.	5	3
Пружаны р.в.	3	3
Столін р.в.	-	-
Усяго:	43	66

Гомельская вобласць:

Буда-Кашалёва	3	1
Брагін р.в.	1	-
Ветка р.в.	-	-
Гомель гор.	14	20
Добруш р.в.	1	1
Ельск р.в.	1	1
Жыткавічы р.в.	13	14
Жлобін гор.	-	-
Калінкавічы гор.	1	1
Карма р.в.	2	1
Лельчицы р.в.	-	-
Лоеў р.в.	-	-
Мазыр гор.	1	1
Акцябрскі р.в.	1	1
Нароўля р.в.	1	1
Петрыкаў р.в.	1	1
Рэчыца гор.	2	3
Рагачоў гор.	1	1
Светлагорск гор.	-	-
Хойнікі р.в.	-	-
Чачэрск р.в.	-	1
Усяго:	43	48

Віцебская вобласць:

Бешанковічы р.в.	-	-
Браслаў р.в.	1	1
Віцебск гор.	16	17
Верхнедзвінск р.в.	6	5
Глыбокае р.в.	4	4
Гарадок р.в.	2	2
Докшицы р.в.	3	3
Дуброўна р.в.	-	1
Лённа р.в.	1	1
Лепель р.в.	1	1
Міёры р.в.	1	1
Наваполацк гор.	18	23
Орша гор.	3	3
Полацк гор.	3	3
Паставы р.в.	2	3
Расоны р.в.	1	1
Сянно р.в.	1	1
Талочын р.в.	1	1
Ушачы р.в.	3	2
Чашнікі р.в.	3	2
Шаркоўшчына р.в.	6	6
Усяго:	76	81

Гарадзенская вобласць:

Бераставіца	2	1
Ваўкавыск гор.	2	2
Воранава р.в.	2	2
Гародня гор.	29	26
Гародня РВПС	16	14
Дзятлава р.в.	9	13
Зэльва р.в.	1	1
Іўе р.в.	3	2
Карэлічы р.в.	1	1
Масты р.в.	1	1
Наваградак гор.	3	2
Астрэвец р.в.	1	1
Ашмяны р.в.	3	2
Смаргонь гор.	6	6
Слонім гор.	15	13
Свіслач р.в.	4	2
Шчучын р.в.	1	2
Ліда	10	8
Усяго:	109	99

Менская вобласць:

Беразіно р.в.	4	2
Барысаў гор.	6	11
Вілейка гор.	1	-
Валожын гор.	13	10
Дзяржынск р.в.	5	6
Клецк р.в.	-	-
Крупкі р.в.	-	-
Капыль р.в.	3	2
Лагойск	7	4
Любань р.в.	1	1
Менск гор.	153	159
Менск РВПС	10	9
Маладзечна гор.	9	9
Мядзел р.в.	2	3
Пухавічы РВПС	2	2
Нясьвіж р.в.	10	6
Смалавічы р.в.	5	5
Слуцк гор.	5	5
Салігорск гор.	1	2
Ст. Дарогі р.в.	-	-
Стоўбцы р.в.	3	3
Узда р.в.	1	1
Чэрвень р.в.	-	-
Усяго:	241	240

Магілёўская вобласць:		
Бабруйск гор.	1	11
Бялынічы р.в.	1	1
Быхаў р.в.	1	1
Глуск р.в.	2	2
Горкі гор.	1	1
Дрыбін р.в.	-	-
Кіраўск р.в.	3	3
Кліачоў р.в.	3	3
Клімавічы р.в.	-	-
Касцюковічы р.в.	-	-
Краснаполле р.в.	-	-
Крычаў р.в.	-	-
Круглае р.в.	1	1
Мсціслаў р.в.	2	2
Магілёў гор.	61	56
Асіповічы гор.	8	7
Слаўгарад р.в.	-	-
Хоцімск р.в.	-	-
Чэркаў р.в.</		

Купалле рушыла па Беларусі

Аўтэнтычнае Купалле на "Запаведным востраве"

Аўтэнтычнае Купалле адсвятковалі беларусы на агасядзібе Алеся Цвіркі "Запаведны востраў". Ладзілася імпрэза пры падтрымцы полацкага гурта "Варган". На свята завіталі госці не толькі з Глыбоччыны, але і з іншых гарадоў Беларусі, былі нават удзельнікі свята з блізкага і далёкага замежжа. Удзельнічала ў свяце і вядомая беларуская спявачка Кацярына Каланчук-Ваданосава, якая адпачывала ў гэты час на агасядзібе:

- Даўно марылі прыехаць менавіта на Купалле. І ў прынцыпе, ведаецце, не расчараўваліся! Я думала, гэта будзе цесны паміжсабойчык апантаных людзей, а тут, аказваецца, столькі дасведчаных, столькі інтэлігентных, столькі тых, хто "у тэме". Вельмі прыемна!

Сваім ўражаннямі ад "Купалля" ў аўтэнтычных традыцыйных выказываюцца і іншыя прысутныя на свяце:

- Гэта цудоўнае месца, я тут бываю часта. Мне вельмі падабаецца. І наогул, нейкая такая сіла нараджаецца ўнутры, калі ты маешмагчымасць дакрануцца да вытукаў, успомніць абрады нашых продкаў. І калі не ведаеш іх, пабачыць, як гэта ўсё робіцца. І гэта энергетыка вельмі каштоўная.

- На такім сапраўдным святкаванні Купалля я ўпершыню ваджу карагоды, гляджу на вог-

нішча. І таму мае ўражанні вельмі яскравыя і вельмі цікавыя.

Агасядзіба "Запаведны востраў" вядомая на Глыбоччыне і па ўсёй Беларусі сваёй гасціннасцю, крэтыённасцю гаспадароў, якія падтрымліваюць і развіваюць беларускія традыцыі. Таксама яна неаднаразова становілася лепшай конкурсных намінацыях.

Таццяна Смоткіна,
Беларускае Радыё Рацыя.

Напішы ліст салдату

3 ліпеня 2021 года Дом Валянціна Таўлай Лідскага гістарычна-мастацкага музея прыняў удзел у святкаванні Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь. На пляцоўцы каля Дома-музея былі прадстаўлены фотазоны і чарговы выхад ужо дзейнага праекта "Музейная вітрына "Прамова прадметаў". Чым зацікавілі музейшчыкі? Папершае, на імправізаванай пляцоўцы - "у канцыляры" - кожны ахвотны мог прыняць удзел у напісанні пісьма салдату (дзеду, прадзеду, таму, хто не вярнуўся з вайны і даў нам мірнае неба над галавой) і зацвердзіць напісаное пячаткай у выглядзе армейскай зорачкі. А таксама можна было пачытаць і іншыя салдацкія лісты, ваенныя ўёткі, баявыя лісткі, газету "Уперад", агітплакат "Раздавім фашысцкую гадзіну", да выхаду ў друк якіх у свой час мелі дачыненне і лідзяне. Што датычыцца да "Прамовы прадметаў", то на гэты раз была прадстаўлена чарговая літара "B" і пляцоўка мела назуву "BAB", што азначала

"Валянцін (Taŭlai) аб вайне". На ёй можна было пабачыць фотаздымкі Валянціна Таўлай напярэдадні вызвалення Наваградка ў 1944 годзе, яго сяброў-таварышаў з партызанскага атрада імя Катоўскага, былых удзельнікаў антыфашысцкай арганізацыі ў Наваградку і інш. Акрамя гэтага, былі прадстаўлены копіі дакументаў - даведка В. Таўлаю аб удзеле

партызанскім атрадзе імя Катоўскага, пасведчанне В. Таўлай да медаля "За доблестный и самоотверженный труд в период Великой Отечественной войны 1941-1945 гг.". Аб усім падрабязна наведвальнікі дазваналіся з вуснаў супрацоўнікаў Дома Валянціна Таўлай і з задавальненнем рабілі фотадымкі.

A. Хітрун.

Фраза мележаўская ажыве народнай мудрасцю

Да 100-годдзя з дня нараджэння народнага пісьменніка Беларусі, лаўрэата дзяржаўнай прэміі імя Я. Коласа Івана Паўлавіча Мележа (1921-1976) у аўтарскай серыі "Жыццё знакамітых людзей Беларусі" ў 2021 годзе ў выдавецтве "Мастацкая літаратура" вышла з друку книга ўспамінаў, артыкулаў і эсэ "Іван Мележ. Пясняр Палесся".

У яе ўрайшлі ўспаміны Генадзя Бураўкіна і Алеся Адамовіча, Міколы Аўрамчыка і Уладзіміра Ліпскага, Лідзія Пятраўны і Людмілы Мележ, артыкулы Міколы Мятліцкага і Алеся Карлюкевіча.

Выключная чуласць пісьменніка да чалавека, да прыроды, да ўсяго навакольнага свету, да рытму жыцця, веданне прыроды і сацыяльных стасункаў чалавека былі ў высокай ступені ўласцівы Івану Мележу.

Журналіст і крытык Рыгор Бярозкін раскрыў лёс і характер І. Мележа па фронтавых, шпітальных, тылавых запісных кніжках 1941-42 гг., якія склалі апошнюю прыжыццёвую кнігу І. Мележа.

Добразычліва настроеным, шчаслівым, уздачным лёсу, што не загінуў на вайне ўспамінала яго жонка Лідзія Пятраўна. Ён заніў духоўнае напаўненне жыцця.

У 1942 годзе Іван Мележ быў паранены асколкам авіябомбы ў плячо, перанёс цяжкую аперацию. Атрымаўшы інваліднасць па раненні, ён быў вызвалены ад вяртання ў армію. У 1943 годзе, даведаўшыся аб аднаўленні працы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта на станцыі Сходня пад Масквой, Іван Паўлавіч накіраваўся туды вучыцца. Праз некаторы час да яго прыехала жонка Лідзія з маленькай дачкой...

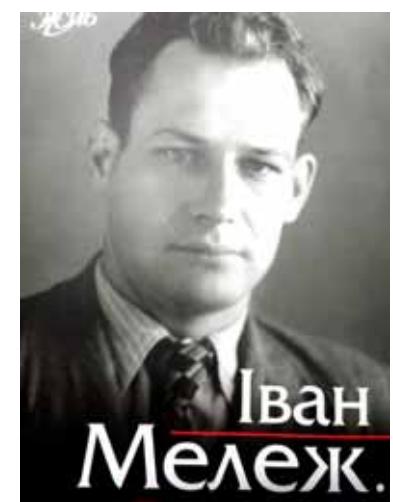
Пасля вызвалення Менска Мележ са студэтамі ўніверсітэта вярнуўся ў сталіцу. Пасля атрымання дыплома аб вышэйшай адукацыі ён паступіў у аспірантуру, працеваў над дысертаций, прысвечанай творчасці Кузьмы Чорнага, выкладаў беларусскую літаратуру ў родным універсітэце.

З канца 1947 года Мележ працеваў над раманам "Мінскі напрамак" (1947-1953), у якім расказваў пра вызваленчую барацьбу на Беларусі летам 1944 года, пра аперацию "Баграціён". Праца над "Мінскім напрамкам" стала важным этапам у творчым росце І. Мележа - празаіка.

Дачка Людміла Мележ ўзгадвае памятныя паездкі з Іванам Паўлавічам на Палессе да яго бацькоў, калі спіняліся яны ў родных яму Глінішчах, дзе засталася хата, якую ён дапамагаў бацькам будаваць на папялішчы. Памятае яна падарожкі з бацькам у Прыйбалтыку, дні, праведзеныя ў Ялце, Адэсе і Кактэблі.

У дзвяры дома на вул. Янкі Купалы не аднойчы сустракаў Генадзя Мікалаевіч Бураўкін знаёму постачца з прыгнутым плячом і схіленай задумлай галавой. Адкрытым і бескампрамісным памятаў яго паэт і паплечнік.

У хатнай бібліятэцы Уладзіміра Ліпскага ёсьць асобнік кнігі "Людзі на балоце", якому ўжо сорак гадоў.

- Раман майго слыннага земляка чытаю, перачытаю, учытаўся, - кажа Уладзімір Сцяпанавіч. - Кожным разам нешта падкрэсліваю. Слоўца нейкае западзе ў душу, фраза мележаўская ажыве народнай мудрасцю, афарызмам. Як жа мы яшчэ вінны перад Мележам, бо не ўсё прачыталі, не пранікліся ў золатапісанне народнага творцы, якім быў і застаўся незабыўны Іван Мележ! Кажуць, час стварае бяссмерце для сапраўдных твораў літаратуры.

"У гісторыі ёсьць заўсёды элемент сучаснасці, - іменна ў гэтым сакрэт, чаму хвалюе гісторыя", - такім словамі Іван Паўлавіч падкрэсліваў наколькі цесна пераплещеная мінулае і сучаснасць.

Увасабленне гісторызму, зварот да праблем адносна нядайняга мінулага беларускага народа з найбольшай выразнасцю праявіліся ў яго "Палескай хроніцы". "Палеская хроніка" стварала карціну шматпланавай рэфлексіі над гісторычным лёсам народа. Першы раман "Хронікі" "Людзі на балоце" ўзнаўляў непаўторны свет палескай вёскі Курані, свет людзей на балоце з іх клопатамі і турботамі, з малымі і вялікімі засмучэннямі, трывогамі і надзеямі. "Подыхі наўальніцы" напоўнены драматызмам вялікіх падзеяў.

Адсюль інтэлектуальная насычанасць твора, яго глыбокі ідэйны змест," - адзначыў крытык і літаратуразнаўец Серафім Андраюк.

"Літаратурная і публістычна-спадчынная Івана Мележа трывала і надзеіна заняла пачаснае і ганаровае месца ў залачтым фондзе беларускай нацыянальнай літаратуры і культуры, - адзначаў гісторык і публіцыст Анатоль Мяснікоў. - Таксама вялікае поле дзеянасці для даследчыкаў - мележаўская інтар'єр, адказы на анкеты. Працуячы ў галіне публіцыстыкі, Мележ пастаянна заўважаў, адзначаў і аি�чаджасць пошуку, набыткі і дасягненні ў ёй іншых творцаў - сваіх змест,"

Глыбокае філософска-мастацкае асэнсаванне жыцця беларускага народа, якое ажыццяўляў Іван Мележ у сваіх творах, наводзіць на раздум, што сур'ёзныя перамены ў грамадскім жыцці патрабуюць доўгага часу і пакаяннага пераасэнсавання савецкага мінулага. Неапраўданыя формы калектывізацыі, партыйныя чисткі, рэпресіі, прыносілі цяжкія маральныя пакуты людзям.

Падрыхтавала Э. Дзвінская.

Лідскія стабальнікі па беларускай мове

Сталі вядомыя вынікі цэнт-ралізаванага тэставання па беларускай мове.

Абсалютныя вынікі ведаў паказалі ў tym ліку двое жыхароў Лідскага раёна. Гэта беразаўчанка Алеся Ціхановіч і лідзянін Ілля Цыбрук.

Алеся Ціхановіч - выпускніца СШ №3 г. Бярозаўкі. У школе адзываюцца пра яе, як пра актыўную, старанную і творчую дзяўчыну. Сярэдні бал па заканчэнні школы - 9,4. Алеся вучылася ў профільным класе з вывучэннем беларускай і ангельскай моў на падвышаным узроўні. На беларускай мове адзываюцца зносіны і ў сям'і дзяўчынкі. Ну а непасрэдна рыхтавала Алеся да ЦТ настаўнік Марына Уладзіміраўна Турок - дасведчаны педагог, яна ж і яе класны кіраўнік. Склáуся ўдалы тандэм настаўніка і вучня, які прынёс выдатны вынік. Алеся Ціхановіч маўрыць стаць лекарам і збіраецца паступаць у медыцынскі ўнівер-

сітэт.

Ілля Цыбрук - выпускнік гімназіі г. Ліды. Педагогі гімназіі ведаюць і шануюць яго як мэтанакіраванага і вельмі працавітага хлопца. 11 клас ён скончыў на выдатна. Паглыблена вивучаў хімію і біялогію і таксама плануе паступіць у медыцынскі, але жадае стаць правізарам. У Іллі выдатны педагог - гэта Галіна Антонаўна Велькашынская. Яна падрыхтавала нямала прызёраў і пераможцаў трэцяга і заключнага этапаў рэспубліканскай алімпіяды. У бягучым 2020/2021 навучальным годзе яе навучэнка стала пераможцам заключнага этапу рэспубліканскай алімпіяды па навучальных предметах "Беларуская мова" і "Беларуская літаратура".

Нам застаецца пажадаць Алеісі і Іллі поспехаў на іх далейшым шляху. І хай іх мары збываюцца.

Вольга Яхантава,
lidanews.

У Лідзе адбылася святочная акцыя "Падары немаўляці вышыванку"

Напярэдадні Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь Лідскі раённы камітэт грамадскага аб'яднання "Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі" традыцыйна правёў акцыю "Падары немаўляці вышыванку", у рамках якой мясцовыя актыўністы наведалі радзільню нашага горада. Сёння тром нованараджаным малянятам былі падараны распашонкі з беларускай сімвалікай.

- Акцыя "Падары немаўляці вышыванку" - частка шматступеніага праекта "Беларусь - краініца натхнення", - распавядае першы сакратар Лідскага РК ГА "БРСМ" Вольга Міхаловіч. - Штогод, 2 ліпеня, мы наведваем Лідскую радзільню, дзе віншум жанчын са збыццём мацярынскага шчасця і ўручаем ім вырабы з нашай беларускай вышыўкай, якая з'яўляецца своеасаблівым абрэгам для чалавека. Традыцыя ўпрыгожваць сябе, свае хаты вышыванкамі дасталася нам ад нашых продкаў і нясе ў сябе адпаведны культурны код нацыі. Хай жа маленькая грамадзяне Беларусі растуць здаровымі і шчаслівымі!

Да віншавання далучылася загадчыца аддзялення абсервациі і паталогіі цяжарных, лекар акушэр-гінеколаг Алена Кашиц, якая павіншавала маладых мам з нараджэннем дзетак, Днём Незалежнасці і пажадала здароўя ім і іх блізкім, святла і добра.

Максім Кісялеўскі,
lidanews.

ЛІПАЙ ПЁТР МІХАЙЛАВІЧ (22.06.1941 - 12.06.2010)

Нарадзіўся ў дзень нападу Германіі на Савецкі Саюз у вёсцы Вялікае Залужжа Смалявіцкага раёна, а дзяцінства і юнацтва праўшлі ў вёсках Зенькавічы і Вялікая Вуса на Уздзеншчыне, радзіме бацькі, вясковага настаўніка, які ў час Вялікай Айчыннай вайны загінуў пад Варшавай. Гэтыя ваколіцы славутая, тым, што далі імя беларускаму паэту Пятру Глебку, дзядзьку Пятра Ліпая. На Уздзеншчыне, у раённай газете "За Савецкую Радзіму" Пятро Ліпай напісаў свае першыя вершы.

У 1959 годзе Пятро Ліпай паступіў у Гарадзенскі заатэхнічны тэхнікум. Як вясковага хлапчука, яго цікавіла навуковая сельскагаспадарчая праца. Ужо тады ён праявіў паэтычныя здольнасці. Сярод студэнтаў вялікім поспехам карысталася светлагукаўская газета "Камсамольскі фіціль", якія выдавалі Койпіш Рыгор, Кудла Віктар, Нарон Валера і Пятро Ліпай. Яго

часопісаў "Сельская гаспадарка Беларусі", загадчыкам аддзела Міжнароднай асацыяцыі "Культура - свету", друкаў свае вершы і пераклады з украінскай і рускай моў у рэспубліканскіх выданнях супрацоўнічай у часопісах "Маладось", "Беларусь", працаў загадчыкам аддзела прааганда Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Вершы П. Ліпая друкаўся ў рэспубліканскіх газетах і часопісах. На яго слова напісаны песні "Сон-трава", "Лясныя абеліскі", "Першы снег", "Зялёны човен", "Навек зрадніла Русь", "Сляза вялікага Адама", якую співае народны хор імя Цітовіча, і іншыя.

Так размеркавала прырода і распараўдзіўся лёс, што на Божы свет Пятро Ліпай з'явіўся ў самы змрочны для нашай гісторыі дзень - 22 чэрвеня 1941 года. Можа, таму ён у сваім жыцці самым актыўным чынам імкнуўся супрацьстаяць журбе і суму,

чанок цаніў вершы паэта, сябраў і пастаніна супрацоўнічаў, пісаў на яго вершы музыку. Яго вершы прасякнуты светлым лірэзмам і любоўю да роднага краю і землякоў-беларусаў: "Сэрца Беларусі", "Вяртанне на Радзіму", "Шлях выраёвы".

Як аднакурснік і творчы сябра, я пастаніна падтрымліваў з ім сувязь. Я яго запрашаў на вясковыя і раённыя святы ў Дво-

рышча. Тут мы па-сяброўску праводзілі час, ён падпісаў і перадаў свае вершы, шчыраваў з маймі сынамі і жонкай... "Хмельныя я Табою", "Вечаровая імпрэсія".

Пранікнёна распавядаў, як на сваім самаходзе "Запарожац" рушыў на Польшчу наведаць маўгілу бацькі. Дальнія дарогі, пагранічныя і мытныя цяжкасці ўсё ж такі пераадолеў. Знайшоў на помніку надпіс: "Савецкі салдат Міхась Ліпай" і стварыў вершаваную аповесць...

Бываючы ў Менску па гаспадарчых справах, я заўсёды старайся сустрэцца, пагутарыць аб жыцці, аб творчай працы. Яго сын Васіль з павагай трymаўся каля бацькі. На жаль, мілая, добрая, прыгожая жонка Святланна рана пайшла з жыцця. Светлай яе памяці прысвечаны яго цудоўныя пранікнёныя вершы "Закалышыце мяне, чараты" і "Вочы Святланы"...

Пасля цяжкай хваробы Пятра Ліпая 12 чэрвеня 2010 года адышоў у вечнасць. Памяць аб ім засталася не толькі на магільным помніку, а і ў сэрцах землякоў ды сяброў...

Віктар Кудла.

шчырыя сатырычныя вершы пра жыццёвую студэнцкія эпізоды ўспрымаліся на выдатна. За трэх гады вучобы яго вершы друкаўся ў раённай газете. Пасля зачынчэння тэхнікума ў траўні 1962 года Пятро быў накіраваны заатэхнікам калгаса Манькоўскага (вёска Дзітрыкі) Лідскага раёна. Праз пару месяцаў, як здольнага паэта, прынялі ў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт на факультэт журналистыкі.

Пасля заканчэння БДУ працаваў у рэдакцыях рэспубліканскіх

заусёды знаходзіў уцешнае слова сябру ў цяжкую хвіліну. А ўвогуле бараніўся ад сумоты гумарам, жартам, смехам... І вядома ж - песьней!

*Покуль будуць паэты
Поўніць песнімі струны,
Вечна будзе свет гэты
Так чароўны і юны!*

З-пад пяtra Пятра Ліпая выйшаў прыгожы верш "На Міншчыне мілай" - ён стаў гімнам Меншчыны. Кампазітар Ігар Лу-

ПА НЯСВІЖСКІХ СЦЕЖКАХ ЛЬВА ГУМІЛЕЎСКАГА

Ёсць добры сімвалічны сэнс, што першая экспедыцыя "Нясвіж Льва Гумілеўскага" праведзена ў першы дзень ліпеня, акурат напярэдадні Дня Незалежнасці. Народны мастак Беларусі, знакаміты айчынны скульптар сваё творчае жыццё прысвяціў шанаванню тых, хто праз нягody і паніверку памнажаў славу роднай зямлі, вёў Радзіму да свабоды, дзяржаўнай самастойнасці. Скарына, Астрожскі, Касцюшко, Каліноўскі, Багушэвіч, Купала, Багдановіч, Караткевіч, Гілевіч... З гадамі (размяняў ужо дзясяты дзясятак!) скульптар, не заўважаючы таго, сам стаў у ганаровы шэраг з героямі сваіх твораў.

Падрыхтавалі і правялі экспедыцыю валанцёры Нясвіжскай арганізацыі ТБМ. Для хуткасці перамяшчэння спатрэбіўся аўтобус, за які ўдзячны кіраўніцтву раённай бібліятэкі імя Паўлюка Пранузы, ды дзве гадзіны прыемнага летняга часу. Менавіта столькі ўсе ахвочыя з задавальненнем патрацілі на тое, каб наведаць і пабачыць мясціны нашага горада, што звязаны з жыццём і творчасцю Льва Гумілеўскага, які называе Нясвіж сваёй духоўнай радзімай.

Першы прыпынак - палац Радзівілаў. Тут, у пакойчыку на першым паверсе ў 1944 годзе жыў Леў Гумілеўскі са старэйшым братам і маці, якая працавала ў санаторыі. Пасля ў парку за замкам разгледзелі алею славутасцяў - плён працы бацькі і сына Гумілеўскіх. Валанцёры-экспедыцыяды падрыхтавалі цікавыя звесткі пра Юрыя Нясвіжскага, Мікалая Радзівіла (Сіротку), Яна Бернардоні, Томаша Макоўскага, Уладзіслава Сыракомлю, Якуба Коласа. А крыху далей, у зялёной засені палюбаваліся грацыёзнай "Русалкай". Другі прыпынак - касцёл Божага цела. Ушанавальная пліта ў гонар ксіндза Гжэгажа Каласоўскага выканана таксама Гумілеўскім, як і тая, што ў 2010 годзе з'явілася на франтоне царквы, дзе служыў Богу і людзям яшчэ адзін паважаны святар Дзмітрый Пятровіч Хмель (трэці прыпынак экспедыцыі).

Не абмінуў і раённы краязнаўчы музей: там яшчэ адна работа Льва Мікалаевіча - скульптурны партрэт "вясковага лірніка", аўтара краязнаўчых вандровак Уладзіслава Сыракомлі. А нашы вандрунікі хоць крыху і прытаміліся, аднак пагадзіліся наведаць нясвіжскія могілкі, дзе пахаваны мастак Міхал Сяўрук - першы творчы настаўнік скульптара. У 2015 годзе надмагільная пліта мастака дапоўнена густоўным барэльефам, які выкананы яго ўдзячным вучанем. Такі ж барэльеф аздабляе і ўваход у музей-кватэрку Міхала Сеўрука. На завяршэнне экспедыцыі каля гарадской ратуши ўсе ўдзельнікі па дайней завяршэнцы сям'і Гумілеўскіх ціха паклікалі: "Міхал Канстанцінаві-і-іч!"

Падчас экспедыцыі гучала шмат пытанняў, вяліся зацікаўленыя дыялогі і панавала пачуццё нейкай светлай з'янданасці. А з'яднаў усіх светлы чалавек - Леў Гумілеўскі, якому ўсе зычылі здароўя і Божай ласкай ў гэты няпросты жыццёвый час.

Вольга Карчэўская.

Нясвіж.

На фота: Пра Льва Гумілеўскага і яго творчасць распавядае Станіслаў Вальчиц, старшыня Карцэўскай суполкі ТБМ.

Эты матэрыял паступіў у "Наша слова" 2 ліпеня. На вялікі жаль, праз два дні сябры ТБМ з Нясвіжчыны даслалі яшчэ адзін ліст, напоўнены шчырым смуткам ад сыходу Льва Гумілеўскага ў Беларускую Вечнасць і такім ж шчырым спачуваннемі яго родным, якія заўсёды былі аднадумцамі і паплечнікамі майстра ў святой справе служэння народу і Айчыне.

Недзе ў балоце нясвіжскай бюракратіі загразлі паперы, падрыхтаваныя нясвіжскім ТБМ, аб наданні Льву Гумілеўскаму звання Ганаровага грамадзяніна Нясвіжа. Але сябры ТБМ маюць надзею, што нясвіжскі сцежкі Льва Гумілеўскага не заастуць і не патонуць у балоце быспамяцтва, а яго "светлы след будзе вечна жывым".

ДУХОЎНАЯ РАДЗІМА МАЙСТРА ГУМІЛЕЎСКАГА

3 ліпеня на 91-м годзе
пасля працяглай хваробы пайшоў
з жыцця вядомы беларускі скульптар Леў Мікалаевіч Гумілеўскі, народны мастак Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь.

Найлепши падарунак у дзень нараджэння для вядомага скульптара, Народнага мастака Беларусі Льва Гумілеўскага быў сямейны паездкі ў Нясвіж. Эта добра ведалі родныя, а таму, калі была магчымасць і дазволілі таўстవіны, абавязковка рабілі такую прыемнасць дарагому чалавеку, дык сабе таксама. Наважваліся і летась, у суботу, 31 кастрычніка, акурат на 90-годдзе майстра, зладзіць такую настальгічна-душишную экспедыцыю, але з-за каронавіруснай асцярогі вырашылі адкладыць яе надалей, адкладылі назаўжды.

Чаму менавіта ў Нясвіж, спытаеце. Нехта правільна скажа: Нясвіж - яго родны горад. А другі, няўнікілавы і маладасведчаны, пачуе і пайторыца амаль тое ж: "Гумілеўскі нарадзіўся ў Нясвіжы". Паўторыца і памыліца. Калі не так катэгорычна, то ёсць ў гэтых словах і памылка, і праўда.

Нарадзіўся Леў Гумілеўскі ў Маскве, хоць маці яго была родам з маленкай вёсачкі Жарнелішкі, што на Віцебшчыне. Масква. Адкуль такая геаграфія ў лёссе беларускага скульптара і яго маці, у дзявоцтве Франі Паўлюкевіч? А было так: наважыліся яе, маладую ды прыгожую дзяўчыну, выдаць замуж за старога. Баронячы свае пачуцці і годнасць, рашылася яна на смелы і дзёрзкі па часе учынок - сышла з дому, як кажуць у народзе, у свет божы, дабралася аж да Масквы. Працавала ў дому Савы Мамантава. Пазнаёмілася з Мікалаем Гумілеўскім, выйшла за яго замуж, нарадзіла двух сыноў. Аднак па часе сямейнае жыццё не заладзілася - пахала на Радзіму. Ды на вакзале ў Барысаве нехта скраў усе яе пажыткі, усе гроши. Застаўся ў жычыны толькі самы вялікі скарб - трохгадовы Леў ды шасцігадовы Мікалаі. Са спачуваннямі нейкі чалавек прапанаваў уладкаваць яе на працу ў Старым Барысаве. Маўляў, напрапраць кішы, заробіш грошай ды падзеш далей. Але затрымаліся там даўжэй, бо неўзабаве выбудавалі Старабарысаўскі санаторый. Маці ўладкавалася туды на працу, а сыны пайшлі ў школу.

Пачынаеца вайна. Год перабіваліся неяк. Каб выжыць, пасвілі па чарзе ў гаспадара авечак. Старэйшаму Мікалаю пагражай вяваз у Германію. І маці зноў прымала смелае рашэнне: "Пойдзем у лес, у партызаны!" Леў Мікалаевіч праз жыццёвікі прапанаваў пасля ўсеяя памятаў той шлях. Як

іх, адзінокіх і беспрытульных, ахінула на ночь разгалістая елка, як радаваліся ранішняму вераснёўскуму сонцу. Як уцякалі ад паліцаяў, распітвалі ў людзей дарогу да партызан. Памятаў спаленую вёску, здзічэлых курэй на папялішчы. Знямоглы і зглададалы, з тыдзені жылі-начавалі ў стажку сенала той вёскі. Там паблізу і напаткалі партызан, што ішлі з Паліка на заданне. Так Мікалай стаў партызанам брыгады "Жалязняк", а маці з малодшым сынам далучылася да такіх жа гаротнікаў партызанскаага лагера, якія дапамаглі абсталіваць лясное жытло.

Ды гэта быў толькі пачатак. Наперадзе чакалі яшчэ дзве блакады. Падаліся далей, у глыбокі партызанскі край. Асабліва цяжка было падчас другой блакады, калі апінуліся ля самай ракі Бярэзіны. Туліліся на невялікіх астраўках сярод балот. Але і туды спрабавалі дабраца фашысты. Неаднайчы ўцякалі ад іх праз балотную твань. Трымаючыся за бермяні, перапраўляліся на другі бераг ракі... Мерзлі, хварэлі, галадалі, радаваліся кашылку бульбачкі. А яе і згатаўваць патрэбна яшчэ ўмудрыцца, каб не выдаць сябе, каб не ўчулі, не прыкметлі ворагі кволенкі дымок. І якой жа радасцю было пачуць пасля доўгіх ліхалеццяў ад пасланца з вольнай зямлі: "Чаго седзіце? Немца ўжо працнілі!"

- У канцы вайны я выйшаў з балот з апухлымі ад голаду нагамі, - завяршыў свой ваенны аповед Лей Мікалаевіч.

1944 год. Беларусь вяртаецца да мірнага жыцця. Пасля вайны дырэктар санатория ў Старым Барысаве атрымаў прызначэнне ў Нясвіж, у санаторый, што распачынаў працу ў княжацкім палацы. Ён прапанаваў лепшым супрацоўнікам паехаць з ім на новае месца. Принялі прапанову найперш тыя, хто не меў свайго сталага жыцля. Так сталася з родзічамі Янкі Купалы, так сталася і з сям'ёй Гумілеўскіх.

- Жылі ў замку Радзівілаў, - распавядаў Леў Мікалаевіч, - на першым паверсе, дзвёры справа ад уваходу. Пасля - у Марысіным парку, на выхадзе з яго, у маленкім доміку-будацьці. Цяпер той пабудовы ўжо няма. Захоўвае ўсё толькі памылка.

Нясвіж уразіў. Заходні горад! Уразілі людзі. Глядзе ў прыезджы хлопец і дзівіўся: на рвахарах ездзяць, задніе кола - з сетачкай! Прыкметчай пачцівасць у абыходжанні, годнасць на тварах, прыстойнасць гаворкі. А хутаранцы на кірмашах! Якія да-гледжаныя коні! Якія вупраж! Як самі апрануты! Гаспадары!

У Нясвіжы прыйшло адчуванне Радзіму, стагодзіні апрышча, жыццёвай пэўнасці і ўладкаванасці.

- Пасля Масквы, Барысава, ваенных пакут і блуканняў гэта быў рап! - сцвярджаў Леў Мікалаевіч.

Тыя жыццёвые даброты, што прапаноўваў юнаку паслявіенні, Нясвіж, ён карыстаў напоўніцца. Прадоўжыў перарваную вайной вучобу ў школе. Займаўся ў аўямадэльным гуртку (ксёндз Гжэгаж Каласоўскі аддаў для гэтага палову плябаніі). Мадэлі Льва Гумілеўскага, сканструяваныя з чароту, ляталі вышэй за іншыя. З'явілася нават на той час у хлопца мара стаць канструктарам. У нясвіжскіх азёрах навучыўся выдатна плаваць. Гуляў у футбол і волейбол на пляцоўках, што меліся ў Старым парку. Да віртуознасці асвоіў радзівілаўскі більярд, заганяў па восем шароў запар.

Да таго ж маці, убачыўшы на слупе каля плябаніі аўтаву, што мастак Сяўрук набірае студыю, запісала туды сына. Для гэтага быў ў жанчыны дзве нагоды: па-першае, прыкметлі яго здольнасці да майяўнія, па-другое, імкнулася асцерагчы ад небяспечных паслявіенных забоў. І хлопец, адкінуўшы ўсё іншае, аддаўся майяўніню. Падахвощуці да занятаў і сваіх сяброву. Студыны клас месціўся ў ратушы. Пасля школы ішлі хлопцы да той адметнай гістарычнай мураванкі і, пазіраючы на вокны другога паверха, кілакі:

- Міхail Канстанцінавіч!

Каля ратуши

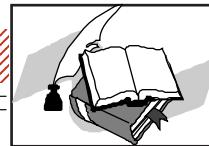
Настаўнік неўзабаве даваў знак, што чуе, спускаўся ўніз, адчыняў уваходны дзверы. Тыя дзвёры варта параўнаны з брамай у іншы свет - здавалася б, умоўны, паралельны будзённаму паслявіенному жыццю і, разам з тым, такі рэалны, напоўнены величымі асобамі з гісторыі мастацтва, творамі, што на працягу стагоддзяў мелі статус шэдэўраў, узорных дасягненняў чалавечтва. Ды сам настаўнік быў асобай, мастаком, які на той час меў выдатную вывучку і практику (вучані Фердынанда Рушчыца!), нацыянальную загартаванасць ад сябровства і сумеснай працы з вядомымі віленскімі беларусамі. У творчай скарбонцы нясвіжскага майстра быў ужо і самы знакаміты яго твор - велична-сімвалічнае "Жніво".

- Нарадзіўся я ў Маскве, але духоўнай маёй радзімай з'яўляецца Нясвіж, - сцвярджаў Леў Мікалаевіч і працягваў говорку падзячнымі словамі Міхасю Канстанцінавічу.

І хоць быў пасля настаўнікамі ў сталічных вучыльнях вядучыя тагачасныя скульптары Аляксей Глебаў, Андрэй Бембель, але перад гэтым быў Сяўрук. Пра ролю нясвіжскага майстра ў сваім станаўленні Леў Мікалаевіч неаднайчы казаў: "Ён прыкладзіў мне хамут". Мудры сэнс мае гэтае сялянскія метафоры: мала мець воз добра, трэба яшчэ дасканала змайстраваны хамут для спрытнага і дужага коніка. Удалай, паспяховай, тым больш, доўгай дарогі не атрымаваць, калі не падагнаны хамут. Сяўрук заклаў глыбінныя асновы творчасці, фундаментальныя прынцыпы жыцця ў мастацтве. Ды яшчэ разуменне таго, што праца жывапісца, графіка, скульптара блізкай па высілках да настольтай цягавітасці селяніна на палетку - на ворыве ці касьбе. Адно што палетак іншы....

Нясвіжскі ўрок Сяўрука мелі плён: па заканчэнні сямігодкі (а было тады выпускнікі-пераросткі 19 гадоў) Леў Гумілеўскі без анікай цяжкасці паступіў у Менскіе мастацкія вучыльшчы.

<p

Ахвяраванні на ТБМ

1. Рапавец Е.В. - 100,00 р.
2. Клімович Я.А. - 25,00 р.
3. Зубараў Аляксандр Генадзевіч - 5,00 р.
4. Снесараў Аляксандр - 14,51 р.
5. Бацькоўскі камітэт - 470,00 р.
6. Ліцвіна Людміла - 20,00 р.
7. Шчука Н. - 50,00 р.
8. Чыпізубава Вольга - 15,00 р.
9. Грыб Маргарыта Міхайлаўна - 20,00 р.
10. Грыгор'еў Андрэй Уладзімір. - 50,00 р.
11. Гадзецкі Ігар Іванавіч - 100,00 р.
12. Гаварко Е.Г. - 10,00 р.
13. Міхail - 5,00 р.
14. Роўба А.А. - 100,00 р.
15. Мандрык Н.С. - 50,00 р.
16. Жучкоў Ягор Аляксандравіч - 10,00 р.
17. Міхей В.М. - 5,00 р.
18. Буралом Валерый Мікалаевіч - 10,00 р.
19. Заяц - 10,00 р.
20. Салаўёў Зміцер - 20,00 р.
21. Барысёнак Д.С. - 10,00 р.
22. Хількевич Віталь Вітальевіч - 5,00 р.
23. Стэпановіч Язэп Міхайлавіч - 50,00 р.
24. Сілівончык Галіна Васільеўна - 30,00 р.
25. Кірзеў Андрэй Пятровіч - 50,00 р.
26. Пчолкіна Святлана - 8,00 р.
27. Сівы Сяргей Антонавіч - 7,00 р.
28. Каржанеўская Марыя Станіс. - 25,00 р.
29. Сысоёў Аляксандар Віктарав. - 12,50 р.
30. Ігнаценка - 30,00 р.
31. Шаруба Ганна - 10,00 р.
32. Клімуць Лада Яраславаўна - 40,00 р.
33. Томін Андрэй Уладзіміравіч - 50,00 р.
34. Кароль Галіна - 20,00 р.
35. Пушкін І.А. - 20,00 р.
36. К. - 10,00 р.
37. Турбал Е.Н. - 20,00 р.
38. Глухава С.П. - 25,00 р.
39. Якавюк Л.Б. - 10,00 р.
40. Ляскоўскі Уладзіслаў Канстант. - 70,00 р.
41. Сырамятнікова А. - 100,00 р.
42. Урублеўская Наталля Вікенц. - 20,00 р.
43. Пасько Юрый Аляксандравіч - 3,00 р.
44. Дубяга С.А. - 5,00 р.
45. Юлія - 10,00 р.
46. Якімович А.Н. - 25,00 р.
47. Андрэй Іванавіч - 100,00 р.
48. Сідаровіч Васіль Сяргеевіч - 20,00 р.
49. Барыс Сымон - 30,00 р.
50. Пенсіянеры - 35,00 р.
51. Бацькоўскі камітэт - 140,00 р.
52. Прывішч Ірына - 20,00 р.
53. Чэчат Алесь - 50,00 р.
54. Якавенка Алена Васільеўна - 20,00 р.
55. Сцепанчук Н.У. - 50,00 р.
56. Штрахава М.У. - 10,00 р.
57. Каморчанка Алена - 10,00 р.
58. Валчкова М.С. - 50,00 р.
59. Птушка С.І. - 5,00 р.
60. Крачкоўская В.А. - 20,00 р.
61. Пачкаева О.А. - 100,00 р.
62. Багушэвіч Францішак - 20,00 р.

Шаноўныя беларусы!

Мы закончылі друкаваць спісы ахвяравання, якія паступілі ў траўні 2021 года падчас збору сродкаў для выратавання сядзібы ТБМ у Менску. Усяго ў спісах аказалася 719 чалавек (некаторыя па некалькі разоў). Ахвяравані за травень склалі 25 059,22 руб., што дазволіла цалкам закрыць запазычанасць за арэнду плату і камунальныя паслугі сядзібы ТБМ у Менску.

Кіраўніцтва ТБМ выказвае шчырую падзяку ўсім, хто спрычыніўся да гэтай высакароднай справы. У наш няпросты час вельмі важна захаваць пазіцыі, не дапусціць ліквідацыі агменяў беларушчыны, тым больш па зусім бытавой прычыне неаплаты рахункаў за арэнду і камуналку.

Праведзеная акцыя, шаноўныя сябры, паказала, што ў беларускім грамадстве дастатковая сілаў, каб працягваць будаваць беларускую Беларусь. Мы маём да 30% нацыянальна арыстатаўнага насельніцтва краіны ва ўсіх пластах грамадства, а гэта - вялікая сіла.

Шчыры дзякую вам, дарагія, сапраўдныя беларусы!

63. Саротнік Андрэй Якаўлевіч - 50,00 р.
64. Радзівіч А.П. - 2,00 р.
65. Кухарчук - 15,00 р.
66. Іваноў - 20,00 р.
67. Шынкевіч І.І. - 20,00 р.
68. Фурс Антон Віктаравіч - 50,00 р.
69. Жыгадла Віталь Анатольевіч - 2,00 р.
70. Ялашэвіч Аляксей - 20,00 р.
71. Гузняков Аляксандар Мікал. - 40,00 р.
72. А. А. А. - 5,00 р.
73. Саніковіч Наталля Мікалаеўна - 5,00 р.
74. Комлева Наталля Аляксандр. - 20,00 р.
75. Шумко Д.Г. - 10,00 р.
76. Маразевіч Станіслаў Уладзім. - 50,00 р.
77. Траццяк Марына Аляксандр. - 10,00 р.
78. Шырвель Андрэй Раманавіч - 10,00 р.
79. Левіна Н.С. - 30,00 р.
80. Кізевіч Яўген Іванавіч - 20,00 р.
81. Корзун А.Н. - 15,00 р.
82. Рак Аляксандар Аляксандрав. - 20,00 р.
83. Лагун Арцём - 44,43 р.
84. Гарыновіч Алена Сяргеевна - 20,00 р.
85. Амільковіч Віталь Леанідавіч - 20,00 р.
86. Іванова Кацярына Алякс. - 15,00 р.
87. Харук Раіса Міхайлаўна - 3,00 р.
88. Жамайдзін Яўген Аляксандр. - 20,00 р.
89. Гардзей Вольга Васільеўна - 15,00 р.
90. Лобзава Аляксандра - 30,00 р.
91. Багач Уладзімір Мікалаевіч - 20,00 р.
92. Усцінаў Арцёмій Анатольев. - 10,00 р.
93. Мяленцеў Ігар Леанідавіч - 10,00 р.
94. Оліна Эла Ігараўна - 10,00 р.
95. Гяцвіч Вячаслаў Вальдэмар. - 30,00 р.
96. Ф. І. О. - 20,00 р.
97. Міхал - 20,00 р.
98. Васількоў Віталь Рыгоравіч - 100,00 р.
99. Высоцін Яўген Яўгенавіч - 20,00 р.
100. Прасаловіч Анатоль Вадзім. - 20,00 р.
101. Прыгодзіч Фёдар Уладзімір. - 20,00 р.
102. Лук'янава Надзея Алякс. - 10,00 р.
103. Бутанава Ніна Мікалаеўна - 10,00 р.
104. Канкаловіч Вера Генадзеўна - 50,00 р.
105. Пястроўскі Віктар - 20,00 р.
106. Храмцова Марына Юр. - 20,00 р.
107. Праннік Пяetro Мікалаевіч - 20,00 р.
108. Х. Х. Х. - 20,00 р.
109. Каржанеўская Марыя Стан. - 20,00 р.
110. Каржанеўскі Даніл Аляксан. - 20,00 р.
111. Гідлеўскі Павел Раманавіч - 20,00 р.
112. Агееў Алесь - 10,00 р.
113. Сяргей Мудрачэнка - 20,00 р.
114. Ляскоўскі Уладзіслаў Канст. - 20,00 р.
115. Урублеўская Наталля Вікенц. - 20,00 р.
116. Чаркасаў - 5,00 р.
117. Сямашка Уладзімір Іванавіч - 20,00 р.
118. Таўгень Людвіка Станіслав. - 203,00 р.
119. Батура Міхаіл Пятровіч - 20,00 р.

Дзейнасць ГА "ТБМ імя Францішка Скарыны" па наданні роднай мове рэальнага статусу дзяржаўнай вымогае вялікіх выдаткаў. Падтрымаць ТБМ – справа гонару кожнага грамадзяніна краіны.

Просім Вашыя ахвяраванні дасылаць на адрас: вул. Румянцева, 13, г. Мінск, 220034, альбо пералічыць на разліковы рахунак ТБМ № BY84BLBB30150100129705001001 у Аддзяленні № 539 ААТ "Белінвестбанка" IBAN - BLBBBY2X (УНП 100129705) праз любое аддзяленне ашчадбанка Беларусбанк.

Шаноўныя беларусы!

Мы закончылі друкаваць спісы ахвяравання, якія паступілі ў траўні 2021 года падчас збору сродкаў для выратавання сядзібы ТБМ у Менску. Усяго ў спісах аказалася 719 чалавек (некаторыя па некалькі разоў). Ахвяравані за травень склалі 25 059,22 руб., што дазволіла цалком закрыць запазычанасць за арэнду плату і камунальныя паслугі сядзібы ТБМ у Менску.

Кіраўніцтва ТБМ выказвае шчырую падзяку ўсім, хто спрычыніўся да гэтай высакароднай справы. У наш няпросты час вельмі важна захаваць пазіцыі, не дапусціць ліквідацыі агменяў беларушчыны, тым больш па зусім бытавой прычыне неаплаты рахункаў за арэнду і камуналку.

Праведзеная акцыя, шаноўныя сябры, паказала, што ў беларускім грамадстве дастатковая сілаў, каб працягваць будаваць беларускую Беларусь. Мы маём да 30% нацыянальна арыстатаўнага насельніцтва краіны ва ўсіх пластах грамадства, а гэта - вялікая сіла.

Шчыры дзякую вам, дарагія, сапраўдныя беларусы!

Дыярываи

Апошні салдат бундэсвера пакінуў Афганістан

Навіны Германіі

5

Апошнія нямецкія войскі пакінулі Афганістан 29 чэрвеня, спыніўшы амаль дваццацігадове знаходжанне вайскоўцаў бундэсвера ў гэтай краіне.

Нямецкія салдаты місіі НАТА "Рашучая падтрымка" былі вывезены з лагера "Кэмп Мармал" у Мазары-Шарыфе федэральнымі ваенна-паветранымі сіламі нямецкага міністэрства абароны. Па паведамленні інфармацыйнага агенцтва фра, на борце самалёта знаходзіліся чальцы камандавання спецыяльнага падразделення (KSK), якія былі пераўкануты на поўнач Афганістана для забеспечэння бяспекі лагера.

неаднаразова заклікалі ўлады краіны да перагляду мэт і задач місіі, каб лепш зразумець прагрес і няўдачы, і зрабіць высновы для будучых ваенных аперацый.

Тым часам

Амерыканскія войскоўцы завершылі вывад войскаў з Афганістана праз некалькі дзён, задоўг да 11 верасня - крайняга тэрміну, прызначанага прэзідэнтам Джо Байдэнам. Пра гэта Reuters паведамілі афіцыйныя асобы ЗША, знаёмыя з гэтым пытаннем. Канчатковы выхад будзе прымеркаваны да 4 ліпеня, Дня незалежнасці ЗША. Вывад войскаў і абсталявання не ўключае сілы бяспекі, якія застануцца ў амерыканскім пасольстве для абароны дыпламатаў і, магчыма, для забеспечэння бяспекі аэрапорта ў Кабуле. У гэтым канцэце афіцыйныя асобы казалі прыкладна пра 650 салдат.

Меркаванне

Па словам высокапастаўленага амэрыканскага камандуючага, Афганістан рызыкуе скаціцца да грамадзянскай вайны пасля выхаду амерыканцаў. У аўтарак генерал Скот Мілер заявіў, што гэтая краіна можа сутикнучыцца з "вельмі цяжкім часам", калі яе кіраўніцтва не зможа аўдзінца пасля выхаду міжнародных войскаў, паведамляе ВПС.

Максім Макарычай.

Фота: AFP/FARSHAD USYAN.

Лідская "Батлейка" - пераможца фестывалю батлеевых тэатраў

Народны лялечны тэатр "Батлейка" Лідскага аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры стаў пераможцам VI адкрытага рэгіянальнага фестывалю батлеевых тэатраў "Чароўны свет Батлейкі".

Фестываль праходзіў у фармаце дыстанцыйнага ўдзелу. На суд журы было прадстаўлена 18 спектакляў батлеевнага мастацтва ад калектываў Гарадзенскай, Віцебскай і Менскай абласцей.

Спектакль "Зімовыя прыгоды Юрасія і Ганкі" быў адзначаны дыпломам "Лепшы спектакль". Кампетэнтнае журы высока ацаніла ацёрскіе майстэрства, выдатную сцэнаграфію, аўтарскую ідэю і арыгінальны сцэнар каляднай гісторыі.

Дзякуючы сумеснай супаднай працы, удзельнікам батлеевнага тэатра удалося здабыць перамогу!

Наша кар.

Зоф'я Кавалеўская

Гісторыя Лідскага паўстання: успаміны пра Людвіка Нарбута*

(Працяг. Пач. у папярэд. нумарах.)

Калі ў маёнтку сабраліся аддзелы з Ашмянскага, Наваградскага і Лідскага паветаў, агульным лікам некалькі соцені чалавек, як пярун з яснага неба, зваліўся з Ліды Ігнат Каліноўскі (той самы, у руках якога, як потым высветліца, растварыліся гроши сабраныя ў Лідскім павеце на патрэбы паўстання) і ўзняў трывогу, што як быццам у Аўсяддава выправіліся вялікія сілы маскоўскага войска. Гаспадара абвінаваці у здрадзе, крычаў, што той хоча свядома ўсіх загубіць, пасля чаго незауважна знік. Тым часам уражаныя прастачкі пачалі разбягацца, і нават іх лідары, людзі разумныя, разгубіліся і скамянелі. Становішча было страшнае.

Нарбут, падвергнуўшы сваіх людзей небяспечы, наўмысна даўжэй затрымаўся пад Дубічамі і чакаў гэтае папаўненне. Калясінскі, каб праясніць сітуацыю, пакінуў свой аддзел у лесе пад апеку Дарашкевіча і накіраваўся ў Ліду. У горадзе было ціха і спакойна. Ніхто не чуў пра блізкае маскоўскае войска. Ніхто не разумеў, з якой мэтай Каліноўскі нярвuje людзей сваімі расказамі. Хутка справа стала праясняцца. Гэты Каліноўскі па навучанні жонкі, такім чынам хацеў скарыстацца з хаосу і схаваць сляды зніклых грошей, якія павінен быў атрымаць лідскі аддзел. Боль, ганьба, гнёў апанавалі людскія сэрцы. Лідары аддзелаў рвалі вала́сы на галовах, што так лёгка далі сябе ашукаць!

Тагачасныя палітычныя абставіны прымушалі людзей да маўчання, і толькі ніяма пагарда сталася выразам агульнага абурэння. Ганебны факт не страйцоўся ў людской памяці. Гэтая авантюра знішчыла гэтую цяжкую, мазольную арганізацыю лідскага і іншых аддзелаў і тым самым нанесла страшэнны ўдар па тутэйшым паўстанні.

Аднак аўсяддская гісторыя паказала і вялікую ахвярнасць. Юльян Кашыц⁴⁰ з Ноўгага Ольжава - рэспектабельны чалавек з бездакорнай рэпутацыяй - даслаў значную колькасць бельгійскіх штуцараў, імпартаваных з-за мяжы. Іншыя двары давалі на патрэбы паўстання, што толькі мелі: дарагія дзядоўскія памяткі - аздобленыя золатам і срэбрам пісталеты, карабіны і г. д.

Пасля сумнага здарэння ў Аўсяддаве Станіслаў Калясінскі загадаў свайму памочніку Дарашкевічу прывезці зброю ў Клепцаўшчыну. Аднак Дарашкевіч ужо не знайшоў у лесе самай каштоўнай зброі. Яна знікла разам з вопраткай, канфедэратаўкамі і іншым. У хуткім часе даведаліся, што яе скраў завербаваны ў аддзел праваслаўны шавец з Ліды па прозвішчы Ніколка, які ў Аўсяддаве першым пачаў хваляванне і пабудзіў да ўцёкаў іншых. Неўзабаве Ніколка пачаў прадаваць яўрэям скрадзеныя прадметы, выдзіраючы золата, срэбра і іншую каштоўную аздобу.

Часы былі такія, што ўсялякія падобныя злачынствы заставаліся без пакарання. Але праз некалькі тыдняў Ніколка раптоўна звар'яцеў. Гэта зрабіла пэўнае ўражанне на ніжэйшыя пласты насельніцтва. "Боская кара, - шапталіся - Абмінуў руку людскую, але не пазбегні руку Божай".

* Zofja Kowalewska. Dzieje powstania lidzkiego: wspomnienie o Ludwiku Narbutie. Wilno, 1934. Зоф'я Кавалеўская. Гісторыя Лідскага паўстання: успаміны пра Людвіка Нарбута. Вільня. 1934 г. Перадрук з "Дзённіка Віленскага". Пераклад і каментары Галіны Лаўрэш. Рэдагаванне і каментары Леаніда Даўрэша.

⁴⁰ Сын Юзафа Кашыца (1795-1868), які на баку французаў, у складзе 17-га ўланскага палка, удзельнічаў у вайне 1812 года. У 1812-1815 гг. у эміграцыі, з 1815 г. асеў у Наваградскім павеце. У 1830 г. абраны наваградскім маршалкам, удзельнік паўстання 1830-1831 гадоў. Брат Канстанціна Кашыца (1828-1881), які валодаў Тарновам з фальваркамі. Менавіта на зямлі Канстанціна Кашыца быў устаноўлены помнік (крыжы) загінулым у бое паўстанцам. З вясны 1863 г. цывільны паўстанскі начальнік Наваградскага павета. 25.5.1866 вымушаны быў "добраахвотна" падпісаць акт продажу маёнтка Тарнова разам з фальваркамі генералу Маўрасу. - Л. Л.

Каятан Дарашкевіч памёр праз некалькі гадоў і пакінуў пасля сябе памяць як пра чалавека годнага, сумленнага і з пачуццём гонару. Пазней Станіслаў Калясінскі пастаўіў на яго магіле на могілках у Лідзе невялікі надмагільны камень з надпісем: "Каятану Дарашкевічу, вахмістру народнага войска". Гэты помнік захаваўся і па сёння.

Як мы ўжо гаварылі раней, непадалёк ад лагера Нарбута пад Дубічамі стаяў стары касцёлік, у плябаніі якога жыў ксёндз Савіцкі - вядомы тады прапаведнік.

У касцёліку захоўваўся цудадзейны абраз Хрыста. Шчодрыя ахвяраванні складаліся на алтары і хадзіла пагалоска, што сабраўся ўжо неблагі капітал, які ксёндз Савіцкі трymае ў плябаніі.

Неаднаразова хто-небудзь з паўстанцай патаємна забягаў у плябанію. Ксёндз Савіцкі кожнага прымаў з прыязнансцю і дапамагаў ежай, тытунем і ўсім іншым. Аднойчы ўчыніў на плябанію напалі нейкія бандыты з патрабаваннем выдаць ім гроши, а калі ксёндз адмовіўся, кажучы што не мае грошай, яму заткнулі рот кляпам, зблізіў і вывалилі ў адной бялізне ў лес. Потым вярнуліся да плябаніі, дзе ператрэслі ўсе куты і каморы, дарэмна шукаючы схаваныя гроши.

Перапалоханыя служкі не адважваліся нават падаваць знакі жыцця, і ксёндз, напэўна, замёрз бы пад дрэвам, каб да плябаніі не прыехалі нейкія парафіяне, якія прывезлі пахрысціць дзіця. Толькі тады гаспадыня (жанчына, якая гатавала ксяндзу ежу) ударылася ў плач і расказала пра начное здарэнне. У адным з нападнікаў служкі апазнайлі паўстанца, які часта бываў у ксяндзі. Узнілася трывога. Распачаліся пошуки ксяндза. Пайнфармавалі аб здарэнні Нарбута. Праз кароткі час напаўжывога ксяндза знайшлі пад дрэвам. Выкрылася, што напад здзеініў паўстанец Рыла з яшчэ адным шарагоўцам.

Нарбут быў страшна разгневаны і абодвух пакараў смерцю. Гэты выпадак выклікаў вялікі розгалас сярод ваколічнага люду і розныя домыслы. Адны сцвярджалі, што камандзір загадаў закапаць Рылу жыўцом, другія - што засячы палкамі. Словам, на гэтым фоне нараджаліся розныя міфы, якія жывуць і па сённяшні дзень. Нарбут наступерак сваёй звычайнай практицы затрымаўся на адным месцы даўжэй, можа чакаў пад Дубічамі аддзел з Ліды, можа падмогу з Ашмян ад Парадоўскага, ці Віславуха з Гарадзеншчыны, да якога выслалі свайго брата Баляслава.

Маскоўскія войскі сцягваліся да Ліды з Гарадні, Шчучына і Трок. Капітан Цімафеев з некалькімі ротамі стаяў у Дубічах, аднак не рабіў ніякіх крокоў. Яго дзяянні нагадвалі хутчай род аблавы, ці нават жаданне даць Нарбуту час паглыбіцца ў пушчу.

Лідар паўстанца меў звесткі аб рухах маскалёў і цяпер атрымаў паведамленне пра тое, што Цімафеев пасля некалькіх дзён пастою ў Дубічах пакінуў і павярнуўся ў Ліду.

Выкарыстоўваючы момант, Нарбут

хацеў папоўніць запас правінту ў ваколіцах і толькі потым паглыбіцца ў пушчу. Не ведаў ён аднак аб tym, што калі Цімафеев павярнуў да Ліды на сёマイ вярсце яго дагнаў стражнікі урадавых лясоў, тутэйшы селянін Базыль Карповіч, званы ў народзе "Базылюк", і паабяцаў правесці маскоўскае войска праз балоты да лагера Нарбута. Ён добра ведаў усе мажлівыя пераходы, бо не раз разам з іншымі селянамі прыносіў паўстанцам хлеб. Здраднік спакусіўся на абяцаную за галаву Нарбута ўзнагароду ў суме адна тысяча рублёў.

Як гаварылі лудзі, Цімафеев успрыняў селяніна з пагардай і доўга вагаўся, але потым павярнуў да Дубічай і адначасова паведаміў Ліду, каб дасылалі дапамогу для акружэння Нарбута.

Вечарам 21 красавіка жыхары Ліды заўважылі пэўны рух сярод маскоўскага войска. Адзін з афіцэраў, затрымаўшы на вуліцы Станіслава Калясінскага, завёў яго ў цукерню Андрушкевіча і там пад закуску, нібыта выпадкова, абмовіўся пра тое, што рыхтуецца аблава на Нарбута. Калясінскі зразумеў, што афіцэр, як чалавек добры і сумленны, хоча папярэдзіць пра пагрозу і небяспеку паўстанцам. Асядлаў сваю адважную выпрабаваную кабылу і пагнаў у Дубічы. Ужо світала, калі праехаўшы некалькі міль, амаль на апошнія вярсце пачаў стрэлы.

Прыехаў запозна!...

Прыгнечаны павярнуў да Плашак, урадавай фермы, якую арандаваў адзін з Краінскіх. Другі брат быў у лагеры Нарбута. Знясленая кабыла Калясінскага пала калі ганкана. У двары з-за стрэлаў пачыналі абуджацца. Задыханы малады чалавек уварваўся ў пакой.

У маўчанні, якое перапынялася шэптом ружанца і ўзыхамі, сям'я разам з Калясінскім у роспачы чакала звестак з поля бітвы. Хвіліны здаваліся гадзінамі...

Раздел X

У Шаўрах. Паход Манчунскай у лагер. Апошнія хвіліны Нарбута. Разгром пад Дубічамі

У Шаўрах жылі надзея! Стары Тэадор Нарбут, даследчык Літвы, знаходзіўся ў Вільні ў жонкі Людвіка, куды яго адвезла сям'я, каб пазбегнучы збыт моцных для 80-ці гадовага старога хвялявання, а таксама таму, што яго адсутнасць дазваляла больш свободна і актыўна прымаць удзел у паўстанчым руху.

Сувязь паміж дваром у Шаўрах і пушчай была пастаяннай. Людвік Нарбут высылаў з лагера да сястры Манчунскай розныя каманды і загады, якія яна выконвала дакладна, без аглядкі на розную небяспеку. Яна таемна перадавала ў лагер сакрэтныя дакументы і інфармацыю, ежу і адзенне, а калі і амуніцыю. Мела на вёсках адданых справе людзей, мела сваіх шпіёнаў і засакрэчаных сувязных, паслугамі якіх карысталася ў выпадках, калі сама не магла дайсці.

З мужчынскай адвагай, па-рознаму

апранутая, Тэадора Манчунская не раз падвяргала сябе вялікай небяспечы, але заўсёды шчасліва аблінала пагрозу. Напярэдадні бітвы пад Дубічамі выбралася ў лагер да брата. Павінна была прыесці некалькі міль прасторы ноччу, але яе гэта ўвогуле не палохала.

Пра гэты паход пані Манчунская расказвала так: "...Дзень 21 красавіка ўжо скончыўся. Было ціха, вясноваяnoch поўная таямнічага шуму і шолаху... У леснічоўцы перад хатай лесніка Баняшкі, старога слугі Нарбута, стаяў вазок, нагружаны бялізнай, адзеннем, ежай ... была там і чамарка для камандзіра, падбітая аўчынай, і шаўковая кашуля, пашытая суседскімі дзяўчатамі для маладзенчага Баляслава Нарбута і шапачка, абяцаная Андрэем".

Везла яна таксама розныя лекі, а таксама сігары і ліст ад жонкі Людвіка. Найважнейшымі з'яўляліся паперы з Вільні - танісенькі лісты, абрыйкі якіх можна было лёгка схаваць, і трошкі залатых манет. Гэта былі першыя гроши, якія Народны ўрад перасылаў Людвіку. Да гэтага часу паўстанне фінансавалася ўласнымі сіламі: праз зборы і ахвяраванні, якія праходзілі праз руکі Манчунской. Яна іх адсылала ці адвозіла ў лагер, у сваю чаргу атрымлівала квітанцы, завівалі ў пакеты і шаўроўскім садзе. На патрэбы паўстання пані Манчунская выдала ўесь свой пасаг, што складаў дзве тысячи дукатаў, і грашовую дапамогу, якую атрымала пасля смерці мужа.

"Вазок стаіць гатовы. Начныя цені атулілі зямлю. Са сваім скарбам я рушу ў Дубічы да незнаёмага лесу, кіруючыся адзін падказкамі пачцівага Баняшкі.

Каштанка не мела падкоў, і колы не былі акутыя, таму можна было ехаць ціхі.

Перажагналася і, прамаўляючы любімую бацькам даўнішнюю малітву "Бог - наша прыстанішча і сіла..." выпраўлялася ў дарогу", - расказвала сястра Людвіка.

"Пазбягаючы шырокіх шляхоў, выбірала вузкія сцяжкы. І хоць я была адна, не адчувала ніякага страху. Думка аб паслуге брату і народу, якую я рабіла, напаўняла сэрца хутчай радасцю і весялосцю. Па пясках, лясными моху і верасе ціхі рушыў наперад мой вазок. Старанна аблінала паселішчы, бо паўсяднна па вёс-ках стаялі загародкі - шлагбаумы.

Вось у начных ценях замаячыла перада мной вялікай вёскі, з аднаго боку балота, з другога бездарожны выган, так як амаль ва ўсіх нашых вёсках. Аблінць цяжка.

Вырашила ехаць дарогай па сярэдзіне вёскі ... ціхі адчыніла першую браму, другую, зачын

Для тых, хто цэніць родную спадчыну, назва Гудзевічы мае сакральны сэнс. У гэтае мястэчка, што на Гарадзеншчыне, нявілікі літаратурны дэсант "экватара" здолеў патрапіц у госці 23 чэрвеня 2021 года. А славяца Гудзевічы на ўсю Беларусь і далёка за яе межамі сваім музеем, які ў 1968 годзе на базе мясцовай

Будынак Гудзевіцкага дзяржаўнага літаратурна-краязнаўчага музея

сярэдняй школы заснаваў настаўнік, заслужаны дзеяч культуры Беларусі Але́сь Мікалаевіч Белакоз. Спачатку музей быў літаратурным, а праз некалькі дзесяцігоддзяў стаў дзяржаўным літаратурна-краязнаўчым.

Прадстаўнікоў літаратурнага клуба "Экватар" гасцінны калектыв установы культуры прымаў у саме "пекла" надвор'я - было вельмі горача. На ганку сустракала гасцей старшы навуковы супрацоўнік Мая Антонаўна Сідар. Разагрэтыя чэрвеньскім сонцам і размoranыя спёкай пісьменнікі Інга Вінарская, Мікалай Іваноўскі, Тамара Мазур і Вячаслаў Корбут, крыху ажыўшыя ў прахалодзе памяшканні музея, зрабілі літаратурнае выступленне перад сабраўшыміся ў спецыяльнай зале музея слухачамі, сярод якіх былі вучні мясцовай сярэдняй школы, жыхары Гудзевічаў, супрацоўнікі літаратурна-краязнаўчага музея, а таксама Гудзевіцкай сельскай бібліятэкі. Сярод прыйшоўшых на літаратурную імпрэзу была і Вера Ігнатавна Белакоз, удава славутага заснавальніка музея, якая і дагэтуль жыве ў Гудзевічах. Як адзначыла дырэктар музея Вікторыя Сяргеевна Палойка, з-за пандэміі літаратурных мерапрыемстваў даўно не праводзілася, таму гэтае сустрэча з прафесійнымі пісьменнікамі была вельмі чаканая.

Праводзіў імпрэзу і знаёміў прысутных з прыехаўшымі аўтарамі кіраўнік літаратурнага клуба "Экватар", паэт, пісьменнік, журналіст Вячаслаў Корбут. Ён звярнуўся да прысутных на мерапрыемстве вучняў, каб тык беражліва ставіліся да спадчыны продкаў, любілі і шанаўалі родную мову, не баяліся складаць свае творы па-беларуску. Далей Вячаслаў коратка распавёў пра працу суполкі, гісторыю заснавання клуба "Экватар", паказаў слухачам самы першы нумар альманаха "Літаратурны экватар", прачытаў некалькі сваіх баскі і лірыйных вершаў, сярод якіх быў і паэтычны твор пад назвай "Дарогі Радзімы":

Дарогі Радзімы ўсё тульяца ў змроку,
Пад раницу іх туманы праглінаюць.
Ім моляца зоркі ў тым небе глыбокім
За наш беларускі абсяг каравайны.

Іх шмат на мястэчках і вёсках маленікі,
Зусім непрыкметных ля смелых рачулак,
Яны адгукніца суніцамі ў жменьках,
Ля самых ваколіц Слабодак, Пачуек.

**Прысутных вітае дырэктар музея
Вікторыя Палойка**

Летнія вандроўкі "Экватара"

Гудзевічы - 2021

**Пісьменнікі-выступоўцы Інга Вінарская, Вячаслаў Корбут, Тамара Мазур,
Мікалай Іваноўскі**

Вяргіні ля хатак у Стрыцах, Бродках,
Залескіх сцяжынак рамонкі ў суквеці
Парадуюць водарам хмельна-салодкім,
Смачнейшым ва ўсім неабсяжным сусвеце.

Іх крокамі нельга паўсюдна адмераць,
Яны - як тульяры на целе краіны,
Хаваюць гісторыі родаў і веры
Ва ўсе залатыя ці змроку часыны.

Дарогі Радзімы, звязаныя ў сэрцах
Усіх пакаленняў, - ад краю да краю.
У часе майт рэха іх адзвеца -
Там кожны свой лёс патаемны спаткае.

Вялікую цікаўнасць у гудзевіцкай публікі выклікала выступленне паэтаў, перакладчыцы, журналісткі, шоф-рэдактар альманаха "Літаратуры экватар" Інгі Вінарской, якая распавяла пра аўтара альманаха, гісторыю яго сталення, пра супрацоўніцтва "Экватара" ў Акадэміі навук Беларусі, пра ўзнагароды суполкі і публікацыі ў прэсе, прысвечаныя дзеянасці клуба. Інга прачытала некалькі сваіх лірыйных вершаў, а потым зазначыла, што ў такую спякоту вельмі хochaцца дажджу, нават залевы, і прысутныя пачулі верш пра летні даждж. Дарэчы, забягочы крыху наперад, можна сказаць, што дажджы і ў Гудзевічах, і па ўсёй Гарадзеншчыне пайшли праз два дні пасля літаратурной імпрэзы "Экватара", і моцная спякота спала.

Сусвет прыціх прад подыхам дажджу
Замёрлі рухі велічных стагоддзяў,
Паветра змоўкне, згледзеўшы мяжу
Залевы, мкне дзяўта ад непагоды.

Сцяна вады - цудоўнай сілы вір,
На каштанах аж свечкі задрыжэлі,
Таполі дождёдж імкніца блаславіц,
Да неба іх маркоты паляцелі.

Піраміdalна струнаў чуўся звон...
Вада, вада - там шэнат, шамаценнені...
У лужы дзені свой накіруе скон,
Свой вопыт і энергію сталення.

I час перад дажджом - цудоўны міг
У покрыве той Боское залевы...
Вялікі свет! Шчаслівы, хто спасціг
Яго красу - у гэтых летніх спевах!

Далей слова атрымаў мясцовы паэт, аўтар некалькіх кніг паэзіі і баек Мікалай Пятровіч Іваноўскі, што жыве недалёка ад Гудзевічаў - у прыгожай і магіёнай вёсцы Пачуйкі, дзе займаецца ўласнай гаспадаркай, вялікую частку якой складае пасека. Мікалай Пятровіч распавёў пра асбітасць сібрустві з заснавальнікам музея Але́сем Мікалаевічам Белакозам, чалавекам славутым на ўсю Беларусь, гарачым прыхільнікам беларускай мовы, літаратуры і культуры, а потым прачытаў шэраг сваіх баек і вершаў, сярод якіх быў верш пад назвай "Вішня", прысвечаны памяці маці аўтара:

Прыгожая вішня расце каля брамы,

З каленъ што ўздымуць кожны дзень...
Любоў - узмах магутных крылаў.

О, Паланэз! Залессе... баль...

Напрыканцы літаратурнай імпрэзы ў Гудзевіцкім музеі Вячаслаў Корбут падзякаў прысутных і супрацоўнікаў музея за добры прыём і пажадаў і надалей працяваць традыцыі захавання роднай спадчыны, закладзенія славутым Але́сем Мікалаевічам Белакозам.

Але для пісьменнікаў, прыехаўшых у Гудзевічы, на гэтым канцэртнай праграме не завяршліся. Выступоўцаў запрасілі ў мясцовую бібліятэку, што знаходзіцца побач з музеем, дзе ўсіх прывітала бібліятэкар Валянціна Уладзіміраўна Пронька. Там нашыя аўтары выступілі перад чытачамі бібліятэкі, распавялі пра свае творчыя здабыткі, падзяліліся ідэямі і ўражаннямі ад наведвання Гудзевічаў, выканалі свае творы. Прычым, Тамара Мазур і Інга Вінарская чыталі пераважна лірыйныя вершы, а Вячаслаў Корбут і Мікалай Іваноўскі радавілі і смышилі прысутных сваімі гумарыстычнымі творамі. Завяршылася сустрэча ў бібліятэцы агульнай фотасесіяй.

Пасля гасцей-літаратараў чакала цікавая і змястоўная экспкурсія па залах і будынках Гудзевіцкага літаратурна-краязнаўчага музея, дзе выступоўцы змаглі дакрануць да глыбінь

жыцця беларускага народа, роднага краю. Правяла экспкурсію аса-біста дырэктар музея Вікторыя Сяргеевна Палойка.

Пісьменнікі-выступоўцы змаглі дакрануць да глыбінь жыцця беларускага на-рода, роднага краю. Правяла экспкурсію аса-біста дырэктар музея Вікторыя Сяргеевна Палойка.

Пісьменнікі-выступоўцы змаглі дакрануць да глыбінь жыцця беларускага на-рода, роднага краю. Правяла экспкурсію аса-біста дырэктар музея Вікторыя Сяргеевна Палойка.

Уважлівые слухачы

То памяць матулькі, ад наше мамы.
Бялесую травень адзене сукенку
I вішанку зробіць чароўнай паненкай.

Красуе букетам яна каля бруку,
Страчае з дарогі і гладзіць нам рукі.
Улетку прывабіць гасцінцам прахожых,
Твар дзесяці фарбую і зробіць прыгожым.

Вітае здаля сваім сонечным плодам -
Ласунак суседзям і нашаму роду.
Тут ветрык вішнёвой галінкай ад мамы
Штодзённа вітае і шле тэлеграмы.

Варэннем зімою нас вішня частую,
Нібы ад хваробы нас мама ратуе.
Пладовыя дрэвы садзіце ля хаты.
Нясучь яны памяць і будні, і святам.

Потым выступала паэта, пісьменніца, журналістка Тамара Мазур. Яна расказала пра свою новую кнігу "Скідзяне, скідзельцы, скідзельчане", пра гісторыю яе напісання, пра герояў выдання, а таксама пра вялікі ажыяцтаж, што выклікала кнігу ў скідзельскага чытача. Далей Тамара Мазур прачытала прысутным падборку сваіх лірыйных вершаў. Прэзентаваў твор "Паланэз Агінскага" Тамара Міхайлаўна гаварыла асобна, і зазначыла, што яго трэба чытаць пад музыку гэтага кампазітара:

O, Паланэз! Залессе... баль...
Я тут - у зорнасці мелодый.
I хоць няма для свят нагоды,
I сэрца зноў ахутай жаль,
Я тут - ва ўлонні асалоды.

У гэту непагадзь з дажджом,
У буру, што сасну зламала,
Ступіць сюды пашанцавала,
Як быццам гэта быў мой дом...
Ax, як яго мне не ставала!

O, Паланэз - працяг жыцця!
I ўжо зусім няма прычынаў,
Каб не сказаць пра тое сыну,
Што час не гасіць паучуцця

Любvi да велічнай Айчыны.
Любоў - нязгасны наш агменъ,
Яна ўліцвінскіх моцных жылах,
Ад нашых продкаў, іх магілаў;

**Вера Ігнатавна Белакоз (у цэнтры),
Інгармі Гудзевічаў**

развіцця беларускай нацыянальнай культуры, тут арганічна прадстаўлена інфармацыя пра літаратараў і мастакоў Гарадзеншчыны. Усяго ва ўстанове культуры створана дзесяць залаў, частка з якіх прысвечана літаратурнай спадчыне, а частка - гісторыі ткацтва і ткацкіх вырабаў. Дарэчы, у музеі знаходзіцца некалькі сапраўдных кроснаў, прычым усе яны ў працоўным стане: на іх вырабляюцца тканія вырабы ў розных тэхніках. Асаблівай увагі заслугоўвае адноўленая ў Гудзевічах тэхналогія падвойнага ткацтва дыванаў, прычым гэты тэхналогіі тут могуць навучыць усіх ахвочых. За ткацтва ў музеі адказвае старши навуковы супрацоўнік Лілея Іосіфаўна Рэйшаль, якая, дарэчы, віртуозна спраўляецца з усімі відамі кроснаў і ткацтва.

Напрыканцы змястоўной экспкурсіі прыехаўшыя аўтары і супрацоўнікі музея абліяліся падарункамі, кнігамі, паштоўкамі, аўтографамі, пажадаўшы адзін аднаму плёну, поспехаў і новых добрых сустрэч на ўдзячнай Гудзевіцкай зямлі.

**Паэты, пісьменнікі, журналісты
Інга Вінарская і Вячеслаў Корбут.**

"Ідуць касцы, звіняць іх косы, вітаюць іх буйныя росы..." У Лідскім раёне адбыўся конкурс ручной касьбы

Найлепшых касцоў з усяе Лідчыны зноў сабраў у аграгарадку Ганчары раённы конкурс ручной касьбы "Звініць каса - жыве вёска".

Этты конкурсы праводзіцца на Лідчыне, пачынаючы з 2016 года. Ідэя яго правядзення належыць тагачаснаму метадысту па фальклоры Лідскага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці Ганне Некраш, на малой радзіме якой - у Бярозаўскім раёне на Берасцейшчыне - спаборніцтвы касцоў даўно набылі статус міжнародных. А ў нас, у прынёманскім краі, хіба мала спрытных касцоў, докаў сваёй справы?! Конкурс ручной касьбы стаў брэндным мерапрыемствам менавіта Ганчарскага Дома культуры.

Самая прыемная праца

- Конкурс "Звініць каса - жыве вёска", - расказвае рэжысёр мерапрыемства, дырэктар Ганчарскага Дома культуры Ганна Булай, - заклікі захаваць традыцыі ручной касьбы, сама гэта падзабытае рамяство (дарэчы, частку гісторычна-культурнай спадчыны нашай краіны) у век бензакос і трывмераў, перадаць яго нашай моладзі. Сёння з тым жа трывмерам "празвінені" гадзіну - і не атрымліваеш такога задавальнення ад працы, як пры касьбе звычайнай дзедаўскай касой. Ідэю правядзення спаборніцтва касцоў у нас ужо падхапілі Іўеўскі, Дзятлаўскі раёны, але мы на Гарадзеншчыне ў гэтай справе першапраходцы. Сёлетні конкурс "Звініць каса - жыве вёска" ў аграгарадку Ганчары - ужо шосты па ліку. Удзельнікаў на гэты раз, на жаль, у два разы меней, чым было ў мінулым годзе, - толькі дванаццаць чалавек. Гэта касцы з

чарскія "аксакалы" - найстарэйшыя жыхары-касцы. Спадзяймся, у наступным годзе конкурсантай будзе болей. Чацверты год запар спаборніцтвы касцоў праводзіцца вечарам: у вячэрні час на свята касьбы збіраецца значна больш вяскоўцаў, ды і калі касец - сапраўдны майстар сваёй справы, ён зможа добра пакасці траву і без ранішнія расы.

У час адкрыцця свята вядоўцы нагадалі прысутным, што не-калі пачатак сенажаці аўяднóваў усіх жыхароў вёскі. На сенакос выходзілі ўсе разам. Гэта было не проста важным этапам жыцця вёскі, а самай прыемнай працай, напоўненай весялосцю і светлымі пачуццямі. І мужчыны, і жанчыны для працы на лугах прыбіралі ў саме лепшае адзенне, як на свята. "Для наших продкаў касьба, - казалі вядоўцы, - гэта не знясільвальнае маханне косамі, не проста зразанне травы і натужлівая праца, а святочны рытуал. Калі ты мады, заліхваці, спрытны і вясёлы, сенажаці становілася выдатнай нагодай паказаць астатнім свае найлепшыя якасці". Усіх прысутных на свяце прывіталі гаспадары ганчарскай зямлі - старшыня Ганчарскага сельвыканкама Валерый Калодка і кіраўнік КСУП "Беліца-Агра" Віктар Сянкевіч (яны ж, разам з намеснікам дырэктара Лідскага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці Тациянай Лісоўскай, увайшлі ў склад журы конкурсу).

"Дабраславі, Божа, касу!..."

Затым перад сцэнай вышытаваліся ўдзельнікі конкурсу ручной касьбы, амаль усе - у прыгожых нацыянальных кстроях. Па старадаўнім звычай да касцоў запаслі жанчын-сеназарніц, у ролі

удзельнікі конкурсу паставілі свае косы так, каб іх лязы глядзелі на сонца, і разам з жанчынамі-сеназарніцамі паўтаралі слова дабравілення на добрую касьбу: "Дабраславі, Божа, касу! Дабраславі пад касою расу! Дабраславі скочаную траву! Дабраславі, Божа, нашых касцоў! Спаши ім пагодачку на добрую работачку!.."

Касіць удзельнікі конкурсу выходзілі на гэты раз не на дзялкі, як у папярэдняй гады, - яны займалі свае пракосы адзін за другім, як гэта было ў дауніну. Працу касцоў журы ацэньвала па наступных крытэрыях: якасць касьбы (вышыні травы пасля пакосу), чысціня касьбы (адсутнасць так званай "барады" - рэшткаў няскочанай травы), эстэтычны выгляд пракосу, выпраўка і стан касца ў час касьбы, адзенне касца.

- Мне шэсцьдзясят гадоў, - гаворыць, пакасіўшы свой пракос, у інтэрв'ю для "Лідскай газеты" самы старэйшы ў гэтым годзе ўдзельнік конкурсу Віктар Ляпешка. - Аднак я ўжо дзевяць гадоў знаходжуся на пенсіі (пайшоў на пенсію па "гарачай сетцы" з завода "Оптык"). Жыву ў вёсцы Бабры Ходараўскага сельсавета. Касіць, кляпаць касу навучыў мяне дзед. Кашу з адзіннатацці гадоў. У конкурсе ручной касьбы ўдзельнічаю трэці раз, прызавога месца пакуль не займаў. Лічу, што паспяховая касьба залежыць у першую чаргу ад кляпання касы. А яшчэ трэба ўмець выбраць касу.

А Галіну Брэйва з Беліцы, адзінную на гэты раз жанчыну-удзельніцу конкурсу, касіць навучыў бацька, і косіць яна з дзесяці гадоў. У мінулым годзе нават заняла 2-е месца па выніках конкурсу "Звініць каса - жыве вёска". А яшчэ Галіна Тадэвушаўна вельмі любіць танцаваць, і ў час выступлення на свяце творчых калектываў можна было бачыць, як яна горача, нястомнна танцуе перад сцэнай, падаючы прыклад іншым глядзачам.

Галоўнае не перамога, а ўдзел

І вось усе касцы скасілі свае пакосы, вярнуліся да сцэны, паставілі свае косы на плот. Пакуль члены журы райліся паміж сабой, падводзілі вынікі, на сцэне пад адкрытым небам выступалі народныя вакальныя гурты "Святліца" Дзітвянскага Дома культуры, вакальныя гурты народнага хору "Скарбніца" ААТ "Завод "Оптык""", фальклорныя калектывы "Талер" аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры. Удзельніцы апошняга таксама працягвалі прызы ад спонсара мерапрыемства - ААТ "Шкло завод "Нёмэн"".

водзілі для ўсіх ахвочных майстар-класаў па побытовых танцах і вырабе лялькі з сена.

- Касыца - справа небяспечная, - адзначае майстар Марыя Шылкоўская. - Касой можна лёгка нанесці сабе цяжкую трауму. Нашы продкі верылі, што лялькі-пакосніцы абароняюць людзей ад выпадковых траум у час сенакосу. Пасля пачатку працы ляльку хавалі ў першы стог. Лічылася, што таму, хто потым яе знойдзе, будзе спадарожніца поспех. Лялька-пакосніца - унікальная лялька: яна можа быць і абрэгам, і абрадавай, і проста гульнявой. Дзеці гулялі з ёй, пакуль іх маці працавалі ў полі.

Але вось прыйшоў час абвяшчэння вынікаў конкурсу ручной касьбы. Як адзначыла журы, у наш час проста выйсці са звычайнай касой на луг і пакласці працос - ужо вялікае дасягненне. Та-

- У Даўтве я дапамагаю бацькам і працу ю на торфабрыкетным заводзе, - дае інтэрв'ю "Лідскай газеце" задаволены сваім вынікам, а таксама вынікам сваіго брата Віталь Кель. - А жыву ў Лідзе (мая сям'я, як шматдзетная, атрымала ў Лідзе кватэрэ). На свята ў Ганчары прыехаў проста з работы. Брат працуе ў Лідзе, у БМУ-7. У яго таксама шматдзетная сям'я. Абодва косім з падлеткавага ўзросту. У конкурсе ручной касьбы ўдзельнічаем другі раз. Летася я таксама быў пераможцам. Значную лепту ў наш поспех унёс наш тата Эдуард Кель: менавіта ён падрыхтаваў косы. А ад падрыхтоўкі касы ў такіх спаборніцтвах залежыць многае. Важныя фактарты таксама - жаданне і здароўе. Нам вельмі хацелася перамагчы, і мы вельмі добра сябе адчуvalі!

P.S. Раней у народзе казалі: што як лыжку ў рот носіць, той так і косіць. Добры работнік і есць з апэтытам. Арганізаторы конкурсу таксама не сталі адыхаць ад традыцый і запрасілі ўсіх ўдзельнікаў на вячэр - за шчодры беларускі стол, традыцыйна падрыхтаваны КСУП "Беліца-Агра", якое ўвогуле аказвае вялікую падтрымку ў арганізацыі і правядзенні конкурсу ручной касьбы.

Алесь Мацulevіch.

Дзітвянскага, Ходараўскага, Пескаўскага, Беліцкага сельсаветаў, у тым ліку адна жанчына. Самаму малодшаму ўдзельніку - 22 гады, самаму старэйшаму - 60. Не ўдзельнічаюць на гэты раз нашы ган-

якіх выступілі ўдзельніцы аматарскага аўяднання "Ульяніца" Ганчарскага Дома культуры. Сеназарніцы апаясалі кожнага касца паясамі-абрэгамі з пакосных траў. Потым

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб зарэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by, kajety@list.ru

Рэдакцыйная калегія:

Эдуард Акулін, Алена Анісім, Алесь Аўласевіч, Юр'еў Бабіч, Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік, Людвіка Таўгень, Алесь Трусаў, Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://nslowa.by/>
<http://pawet.net/> <http://kamunikat.org/>
<http://tbm-mova.by/> <http://belkiosk.by/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісі не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".

Газета падпісана да друку 5.07.2021 г. у 17.00. Замова № 1657.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1200 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2,88 руб., 3 мес.- 8,64 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.